Ч. 223 (11.514). Львів, вівторок 8. жовтня 1929. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Настрій і льоґіка.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 5. жовтня 1929.

По-правді, то нічого не сталося, що казало-би напевне твердити, що буде так, а не інакше. Були вже випадки, коли державні діячі являлися у соймі з таємничим згортком паперу в руці — вібито розпорядком про розвязання законодатних палат, і потім згорток цей непрочитаним ховали до кишені. Були вже в санаційних газетах, редагованих чільними послами ББ., зовсім недвозначні заповіди державного замаху. Були виголошувані промови, в яких кишіло від файок і свистів батога. А всеж жадного замаху не було, сойм до кінця свого ледачого віку вегетував, аж поки природною смертю із світа зійшов, його наслідник теж гороїжився і теж пристойно, з дуже невеличкими змінами урядовий проєкт бюджету ухвалив. І он, бачите, нічого нібы особливого не сталося, а кожний, хто лише тепер рота відчинить, так і починає від комбінацій на тему — розвязання, розігнання, октроювання і т. п. страхіття.

Тут і там можна ще подибати такого наївного, який пригадує міжнародне положення Польщі, соціялістичні уряди в таких-то великодержавах, економічну скруту і т. д. і т. д., і приходить до непорушного висновку, що нічого ніні розганяти й октроювати не можна, що всі рискові експерименти є зовнішніми обєктивними умовами цілком і цілком виключені. Це ті наївні люди, які все ще не позбулися способу думання пересічного західно-европейського демократа, для котрого евангелієм у політиці є льоґіка. Зрештою, на льоґіку покликуються також віруючі у недалеке розвязання сойму без розписання нових виборів: цього, мовляв, „льоґічно" вимагає стаття „Погасаючому світові", чи пак не сама стаття, а бажання її автора — мати на слідуючий рік лише ґльобальні бюджетові суми з бюджетовими „люзами" й не мати соймової бюджетової дискусії. В одному й другому випадку льоґіка ні при чім: підставою нинішнього ґаласу, що розлягається на варшавському ґрунті про безпосередню близькість „рішаючого бою", не є льоґіка, лише настрій, який знову таки з льоґікою мало має спільного.

Посол Мацкевич із ББ. у недавній статті у виленському „Слові" (саме вийшов книжковий збірник цих статтей, якому в найближчих днях присвятимо окрему увагу) так і схарактеризував нинішній цілий державний устрій Польщі, що це — мовляв — ані демократ. республика, ані царизм, оліґархія, ані персональна диктатура, а — настрій; настрій нібы є державним устроєм Польщі, бо ніхто не хоче чи не має відваги протиставитися марш. Пілсудському й у цих саме настроях лежить тайна нинішніх політичних відносин у Польщі, тайна всього її державного ладу. Коли визначний член санації надає таке величезне значіння настроям у Польщі, бо від настроїв узалежнює цілу її суспільно-політичну організацію, то ми можемо дозволити собі на рахунок настроїв записати й нинішню метушню варшавських неурядових політиків і журналістів, для яких враз перестало істнувати питання „співпраці" сойму й уряду хоч би в найпоганішій формі „фортвурстельн", та істнує лише питання „розрахунку". Колиж залишимо на боці цілком неповажні ельокубрації пос. Недалковського у „Роботнику" на тему „мирної ліквідації теперішньої системи правління", то питання, яке бентежить відвідувачів будинку при вул. Вейській зводиться до короткого: коли буде сойм розвязаний і чи будуть розписані нові вибори чи ні. Відповідь на це питання залежить теж від — настрою відповідаючого. Підписаний є настроєний песимістично, себто вірить у розвязання сойму в дуже недалекому часі, себто в найближчих тижнях, не вірить у розписання нових виборів, вірить у найдальше плуче наслідування „югославського прикладу" й не вірить, щоби хтонебудь у Польщі міг цьому перешкодити! Ясна річ, що одночасно вважає підписаний річю цілком необхідною заасекуруватися тепер жалюгідним провалом хоч тих „вірю" і „не вірю" пригадкою — що все це є виливом лише... настроїв, а не льоґіки.

Правда, і льоґіка каже, що в моменті, коли на політичному овиді знову виринули постаті Вітоса й Попеля, то людина, яка вдарила по них раз, мусить вдарити й другий. Але ба, вибір Вітоса головою парлям. клюбу „Пяста" а Попеля головою партії НПР, уступлення пілсудчика Возніцького з головства клюбу „Визволене" й зріст значіння у тій партії протипілсудчика Тугута — все це теж є наслідки політичних настроїв, а не політичної льоґіки. Чи хтось викликав ці настрої свідомо чи ні і кому вони виходять на користь — це інша вже річ. Однак у ніякому разі не можна при подіях у польському політ. світі говорити про свідомо продуману політичну акцію. Наприклад: частина ППС думає, що цієї осени вдасться убити ще на соймовому терені два зайці: і урядові з гуком і шумом недовіри ухвалити і такі ще закони перевести, які потрібні опозиційним партіям для боротьби з урядом після того розвязання сойму, яке послідувало би після ухвали недовіри!

Як ППС гадає доконати таких подвигів, невідомо, але відомо, що думати таке може лише настроєвий політик.

Фактом є, що політична ситуація у Польщі дійшла до того, що говорити про неї можна лише теоретично-сентиментальними міркуваннями на тему — настроїв і льоґіки. І наприкінці цих міркувань може хіба скромно додати, що дальший хід подій у Польщі буде таки залежний більше від настроїв, ніж від льоґіки. І тому він може бути дуже несподіваний.

І. Кедрин.

Перший крок до панування гаймвери в Австрії.

(Від нашого кореспондента.)

Відень, 3. жовтня 1929.

Політика, яку ведуть лідери австрійської гаймвери, не лишилася без успіхів, як це виявили події останніх тижнів. І то не на останньому місці тому, що вона (хоч і в неї не все гаразд і хоч, а може саме й тому, що вона не менше послугується демагогією від австромарксистів) всеж таки трималася одностайної політичної лінії, а саме: вона вела боротьбу проти всіх угодовців, боротьбу проти парляментаризму та змагала до того, щоби зробити лад по своїй думці насамперед легальною дорогою — виступивши з пляном уряду „сильної руки". Якбиж і це не довело до бажаної цілі, то гаймвер не крилася з тим, що хоче взяти провід держави у свої руки нелеґальним шляхом. Цеї лінії трималися проводирі гаймвери досить явно з того часу, як показалося, що канцлер Штрерувіц, про котрого — як бувшого офіцера думали, що він їх людина, не дався ними кермувати, а був надто схильним до компромісів із соціяльними демократами. А тепер, після перебраття влади президентом віденської поліції Шобером, як бачимо, осягнено дійсно перший етап політичної програми гаймвери.

Людині, що читає спис членів нового австрійського уряду, може впадати в око те, що ані один з відомих проводирів гаймвери не належить до нього і що це дійсно тільки аполітичний кабінет самих фахівців та особистостей. Але кому відомо, що саме надто велика участь та вплив політичних партій в уряді були віддавна гостро поборювані гаймверою, і хто читав вступну промову нового канцлера Шобера, що поставив звязок з гаймверою на перше місце своєї програми, той мусить прийти до переконання, що вибір нового австрійського кабінету рівнозначний з великою перемогою гаймвери. Ще ясніше це стане, як читати дальшу програму уряду Шобера: ревізія державного устрою Австрії в напрямі поширення прав президента республики (по пляну гаймвери має ним стати Зайпель); осягнення більшої активности парляменту через уведення постанов у роді староавстрійського параграфу 14, через що булаб унеможливлена обструкція австромарксистів; поновлення прав та функцій державної поліції з тим, що надзір над театрами, кінами, спортовими змаганнями, публичними зборами та рухом на громадських вулицях Відня (все те вдалося завдяки хитрости австромарксистів Відня осягнути для себе) віддасться знов у руки державної поліції. Отже річ у саме таких постулятах, які здавна поставила собі за мету австрійська гаймвер!

Чи і як удасться Шоберові перепровадити цю в суті річи гаймверівську програму, мусить виявитися в найближчих тижнях і від того буде залежати, чи й коли гаймвер буде поступати дальше по думці вище згаданої політичної акції.

Фактом є, що через покликання Шобера та інших інтернаціонально знаних особистостей до уряду довіря загранищі в консолідацію Австрії та широких мас публики до австрійської валюти негайно вернули назад. Знана річ, що австромарксисти через прихильних їм кореспондентів заграничних газет, прим. англійських або й німецьких лівого кольору, змогли поширити заграницею ворожнечу й недовіря до Австрії і повсім фальшиві, алярмуючі вісти про наміри гаймвери. Дуже відзначився тут особливо кореспондент „Берлінер Таґеблят-у" п. Якоб, а також видавані у Відні за гроші чеського міністерства закордонних справ дневники „Таґ" і „Штунде". Але у чесність Шобера та його нових співробітників широкий світ таки більше вірить, як в атмосферичні наклепи австромарксистів та їх прихильників. А що Шобер крие своїм іменем гаймвера, то це для них великий успіх міжнародного значіння, а рівночасно й повний дебакль дефетистичної акції австромарксистів.

Взагалі австромарксисти вже з часу парляментарних нарад про новий закон для охорони льокаторів знаходяться у відступі. Обіцюючи перед останніми виборами своїм поклонникам, що вони ніколи не згодяться на якунебудь зміну того для господарства Австрії руйнуючого, але масам сліпого пролетаріяту приємного закону, австромарксисти дійсно зискали тоді немале число голосів. Тимбільше настало розчарування і переляк усіх тих, що думали за поміччю австромарксистів на-віки мати дарові помешкання, коли їх посли саме в цій справі не додержали слова. Бо хоч не змінилося в цій справі богато, то всеж таки соц. демократи мусіли погодитися (і то тільки під погрозою гаймвери) з малою, але з часом і більшою підвишкою чиншів. Довгої та невдячної акції було треба, поки лідери австромарксистів сяк-так переконали своїх поклонників про неминучу потребу піти в цій справі на уступки. Друга, для австромарксистів дуже неприємна справа була та, що вони ще перед димісією уряду Штрерувіца мусіли піти до Шобера, що тоді урядував ще як шеф поліції, та просити у нього вибачення. Не забулося ще, що по гострім виступі віденської поліції при вуличних боях у липні 1927 р. соціялісти з небувалим вереском накинулися на Шобера, називаючи його „Блютгунд", „Арбайтермердер" і т. д. Соціялістичний посадник Відня Зайц (як патентований пролетар він залюбки буває в Санкт Моріц!), що свого часу сам не щадив таких епітетів на адресу Шобера, мусів тепер особисто перепрошувати Шобера! А цей хід до Каносси зробили вони тому, бо Зайц та його приятелі боялися за безпеку своїх осіб перед можливими атентатами гаймверівців та випросили собі для своєї охорони більше число — поліціянтів Шобера!

Також те, що на величезних зборах гайме-

ря, які відбулися дня 29. вересня у чотирьох місцевостях Нижчої Австрії (Меддінґ, Пехлярн, Штокерау, Цветтль) люди були двічи або й тричі більше одушевлені, як при штучних червоних протидемонстраціях, дає дещо до думання. А ще більше те, що навіть такі християнсько-суспільні політики, як Буреш і Куншак, що доси побивалися за згодою з соціялістами, а часами навіть ворожо ставилися до гаймвери (котра зовсім не є християнсько-суспільною орґанізацією, а стоїть понад партіями!), змінили вже свої погляди і явно заявилися за програмою гаймвери. Вже більшість християнсько-суспільних та великонімецьких послів стоїть нині в таборі гаймвери. А партія „Ляндбунду" (9 послів) через свій ультімат до уряду Штреєрувіца, що зовсім відповідав постулятам гаймвери, дала взагалі формальну причину до покликання прихильного гаймвері уряду Шобера, отвираючи тим дорогу до влади гаймвері. Це важні симптоми для перевороту в політичнім положенні Австрії, що тепер доконується.

Звізда гаймвери тепер яснів, як ніколи!

Віденець.

По смерти великого політика.

Англійські й американські державні мужі про Штреземана.

Смерть Штреземана викликала з боку представників урядів ріжних держав оцінки його діяльности та заяви співчуття. З цих оцінок найбільше річевими та цікавими є оцінки державних англійських та американських мужів.

Канцлер скарбу Сновден у своїй промові перед конгресом партії праці сказав: „Як заступник президента міністрів, як шеф урядової партії в парляменті, як провідник англійської демократії, а також як приятель та товариш Штреземана на конференціях в 1924 р. у Льондоні та тепер на конференції в Газі, я мушу зазначити мудрість, розум, енерґію та незвичайне почуття такту, з яким д-р Штреземан у найтяжчих ситуаціях боронив життєві інтереси свого народу та давав свою пайку для ліквідації повоєнних проблем. Д-р Штреземан, гарячий німецький патріот, ні на хвилину і в жадній фазі своєї політичної діяльности не забував, що розвязання повоєнних проблем може наступити лише на якнайширшій підставі загальноевропейської політики. Траґіка велично переживаного життя Штреземана полягає в тому, що йому не судилося дочекатися для свого народу тих жнив, які він приготував, для яких він стільки працював. В Газі ми подивляли героїзм, з яким Штреземан боровся за кожну хвилинку часу, щоби можливо найкраще виконати своє завдання. Доходило до геройства, як він безутомно працював та виробляв пляни на користь свого народу, стоячи в тіни смерти, яка, ми це бачили, вже витягала по нього свою руку. Ми можемо лише в глибокім зворушенні висловити своє спочуття німецькому народові з приводу втрат одного з найбільших державних мужів нового часу".

Англійський міністр закордонних справ Гендерсон перед представниками преси так висловився з приводу смерти Штреземана: „Смерть д-ра Штреземана є тяжкою втратою не лише для Німеччини, але також для Европи й цілого світа. Праця життя Штреземана була працею не лише для будучности німецького народу, але також для всеї людськости. Він був не лише великим німецьким державним мужем, але також великим европейським політиком. Він був провідником у всіх змаганнях до примирення та заведення мира в Европі. Він упав як герой на полі битви за мир. Його смерть прискорив надмір праці, яку він мав виконувати протягом останніх років, а особливо в Газі й Женеві. Навіть коли він був уже тяжко хорий, як останнього разу в Газі, він ніколи не щадив себе. Що нас може трохи примирити з його смертю, це факт, що він сам це пізнав, що заложить тверду підставу для світового мира. Його імя буде жити далі, як будівничого европейської солідарности та доброї волі. Його будуть памятати так довго, як довго будуть згадувати про наші часи та наше покоління".

Льойд Джордж так висловився перед журналістами: „Смерть Штреземана є нещастям для миру Европи, бо він з природи був великим посередником і здобув собі безсмертні заслуги в справі европейського та світового мира".

Льорд Брентфорд, бувший міністр внутрішніх справ у кабінеті Болдуїна, означив смерть Штреземана, як утрату для цілого світа. Вдача Штреземана і та рішучість, з якою він працював над відбудовою Німеччини, мають у собі щось величного. Можна лише висловити спочуття Німеччині з приводу смерти одного з найбільших мужів, якого вона мала по війні.

Вісконт Сесіль заявив: „Я мушу означити смерть д-ра Штреземана, як нещастя для всеї Европи. Якщо є яка особа, якої імя буде звязане з початком та розвитком замирення Европи, то цею особою є д-р Штреземан. Три головні заслуги небіщика хочу тут навести. Перше: Льокарно. Він був творцем усього комплексу, який означується словом Льокарно. Друге: вступлення Німеччини до Ліґи Націй, знову головно заслуга Штреземана. Третє: Німеччина перша підписала т. зв. факультативну клявзулю про роземчий трибунал. Ми можемо лише висловити надію, що Німеччина зможе дати інших державних мужів, які будуть продовжувати велику й благословенну працю Штреземана".

Амбасадор Злучених Держав у Берліні опублікував у „Берлінер Таґеблятї" оцінку Штреземана, в якій між іншим пише: „Не треба дальших літ для докінчення слави Штреземана. Ми мусимо сказати, що д-р Штреземан виповнив останнє пятиліття роботою цілого пів століття. Він поруч достойного президента республики заступав Німеччину перед зовнішнім світом і він виборов собі, проти переважаючої сили, визначне становище між державними мужами Европи, Азії та Америки".

Бувший американський державний секретар Кельоґ так висловився з приводу смерти Штреземана: „Смерть Штреземана є великою втратою для Німеччини та світа. Я підчас конференцій у Льондоні та моїх переговорів про противоєнний пакт виробив собі про нього незвичайно високу думку. Він був найбільшим німецьким державним мужем повоєнної Німеччини, і я завсіди відчував, що він докладав усіх зусиль до утворення та удержання світового мира.

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

Що дальше?

Над цим питанням застановляється пепесівський „Роботнік" — як провідник центро-лівої опозиції — і в передовиці „Розвиток подій" намагається дати на нього багатоальтернативну відповідь:

З імли конвенціональних фраз і „обережних" висловів ми хотілиб видобути „правдиву дійсність". Проблема зводиться саме до такого пункту:

1) або дальший розвиток подій буде відбуватися в леґальних межах, себто в межах конституції та обовязуючих законів:

2) або п. марш. Пілсудський разом зі своїми прихильниками вийде поза межі леґальности, словом: довершить нового державного замаху, менше чи більше гострого.

„В першому випадку п. президент держави має перед собою — з огляду на зовсім виразну волю величезної більшости сойму, яка домагається ліквідації системи правління і димісії кабінету п. Світальського — два шляхи:

а) або дати димісію кабінетові п. Світальського і покликати новий кабінет, який оперся би на більшости сойму та перевів „мирну" ліквідацію системи;

б) або розвязати сойм і сенат та розписати нові вибори згідно з обовязуючою конституцією.

„В другому випадку обмежимося тимчасом до ствердження двох річей:

А) польський демократичний табор, а разом із ним і польська партія соціялістична не зійдуть з леґального ґрунту, доки в Польщі істнує леґальний ґрунт;

Б) коли т. зв. санаційний табор зійде з леґального ґрунту, зійде з того ґрунту „автоматично" і ціла Польща.

„В такому випадку наслідки були би необчислені, для Польщі — згідно з нашим переконанням — катастрофальні. Вважаємо своїм обовязком сказати це сьогодні виразно, голосно і прилюдно. Натякання деяких орґанів преси, звязаної з урядом, про „можливість" державного замаху є тисячу разів шкідливіше для держави, як щире поставлення крапки над „і".

Новий адміністраційний поділ Югославії.

Королівство Югославія називалося офіціяльно „королівством сербів, хорватів і словінців". Тепер президент міністрів ґенерал Живкович подав до ради міністрів проєкт нового адміністраційного поділу держави. На основі цього проєкту королівство має мати тепер офіціяльну назву „Югославія"; вона буде поділена на 9 банатів, які на загал відповідають історичним провінціям. На чолі кожного банату буде стояти бан. Цей законопроєкт має на меті насамперед виявити на зовні національну єдність держави, а з другого боку до певної міри адміністраційно децентралізувати її. Рада міністрів приняла цей проєкт і король санкціонував його.

Диктаторський уряд ґенерала Живковича робить тепер заходи, щоби притягти до свого складу деяких представників хорватів, які тодяться на спільну „югославянську" ідеольоґію.

Д-Р ВОЛОДИМИР БЕЗУШКО.

Враження з Анґлії. 3)

Малярство, памятки. — Театри: нові песи. — „Ненависть". — Анґлійці в театрі.

Часто приходило мені на думку, що анґлійці замало використовують зібрані скарби, хоч виставa нового мистецтва, а передовсім декоративного в Індійському Музеї мене переконала, що саме тепер вони в мистецтві сильно поступають вперед. На декоративній виставі ціла плеяда визначних мистців, про яких, хто знає, коли розвідається ширший загал. Говорячи про мистецтво, мушу згадати 2 мист. орґани, а саме „The Studio" і „The Masterpieces of Modern Art", яких завданням є ширити знання мистецтва. У них є знамениті репродукції, якими можна би сміло прикрасити не одну хату*).

Мабуть під впливом постороннього мистецтва анґлійці в минулому бралися до великих річей і виконували їх (напр. Тернер), одначе без того внутрішнього поглиблення, яке бачимо пізніше у Прерафаелітів. Нині вони вже беруться і до менших річей. Великанські речі виконує їх архітектура; зате бракує їм різьби. У Льондоні бачимо лише кілька памятників, які вповні задовольняють, позатим усе кінчиться на конвенціональности. Маємо тут памятники анґлійських героїв, мало памятників королів. У післявоєнних часах поставлено чимало памятників невідомому жовнірові і це **signum temporis**: признання заслуг цих найнижчих. Їх поставили консервативні уряди. Ані одного памятника пануючого короля, якого в іншій добі задля мілітарних і політичних успіхів вже давно проголосили би великим.

Здається для іронії долі, за соціялістичного уряду поставлять памятник Гейґові, головнокомандуючому анґлійських військ світової війни, зазначуючи в цей спосіб заслуги індивідуальности: саме тепер живо там дискутують справу його памятника. Властивий памятник невідомому жовнірові — один на Стренді. Одначе в іншім місці побачите, що артилерія поставила в память світової війни такий а такий памятник і тут глядить на вас звичайний артилерист; в іншім знов місці драґунський полк поставив на памятку також звичайного жовніра.

Якже мається річ з театром? Багато їх у Льондоні. Грають одну песу цілий місяць; грають без суфлера. У програмі одного театру вичитав я, що такий, а такий актор, це бувший майор, така а така акторка — це консервативна посолка в минулій каденції. Яка величезна зміна від часів Шекспіра, де стан актора був ще в погорді і коли ще театр мусів примішуватися на периферіях міста! В театрі не зустрів я нових струй, про які стільки мови в Німеччині. У театрі звертав я увагу на мову, а також на змалювання домашнього життя анґлійців. Ні сліду того всього, що звичайно чується про них. Вониж „таки люди" в родиннім життї.

Бачив я „Ненависть" і „Вигнаний" Джона Голзвесі, „Веселі Вінзерки" Шекспіра, виставлені в змодернізованій формі Оскаром Аше (Asche), „Тересу Дербевілську" Томи Гардія і декілька інших. Бурю оплесків збирав Аше як Фолстер і ціла песа йшла з великим успіхом. Одначе рецензент „Таймса" накликав до зняття з репертуару змодернізованих „Веселих Вінзерок" задля буцім-то „профанації" Шекспіра, чого я зовсім не помічував.

Велике враження зробила на мене „Ненависть" Ґолзвесія, післявоєнна траґікомедія, довший час заборонена в Анґлії, яку я переклав перед кількома літами і маю в рукописі. „Обсервер" з 4. серпня ц. р. так рецензує цю виставу: „Це передовсім видатний твір сценічний. У ньому боротьба без рукавичок між помічником і одним з нових богачів. Твір цінний свіжістю характеристики виступаючих осіб. Кожна дія в песі, сильніша від попередньої. Найбільш веселости збуджує сцена ліцитації. „В дійсности це одна з найкращих річей Голзвесія".

Ґолзвесі нині найбільш поважаний письменник в Анґлії. Він часто дає образ життя, образ пекучого соціяльного питання, якого не вирішує, одначе будить сумління людини. В своїй останній песі „Вигнаний" нагадує анґлійцям, що й комуніста треба брати в оборону, коли він анґлієць: отже вдаряє в патріотичну струну. В „Ненависти" наразив собі цензуру через анґлійсько-ірляндське питання і через виразний спротив анґлійській засаді: що в Анґлії все добре, що тільки вона робить. Тут зєднує собі публику бажанням огорнути всі кляси Анґлії.

Якось у наші часи починає входити в моду, що замітні твори письменства люди театру стараються конечно зробити твором театральним. Це не все вдається. І так хоч „Дербевілська Те-

*) Ціна першого з них 3 зол., другого 4·50 зол. (поодиноке число).

„Ревіндикація“ церков.

(Від нашого кореспондента.)

I.

Луцьк, 3. жовтня 1929.

Над українським населенням Волині й частини Полісся нависла нова хмара: „ревіндикація“ кілька десятків церков, монастирів і каплиць з їхніми землями, будинками й іншим майном.

Луцький адвокат Юзеф Засцінський з уповажнення римо-католицького епископа луцької дієцезії виточив у місцевому окружному суді справу православній консисторії в Кремянці про віддання 2 монастирів, 66 церков і Іверської каплиці Луцького Чеснохресного Брацтва латинському костелові в особі р.-кат. епископа в Луцьку.

Список зазначених церков і монастирів подаємо нижче. Тут скажемо лише про домагання адвоката Засцінського та про підстави до цього.

В скарзі говориться, що російський уряд „зачинив цілу низку *римо-католицьких костелів* та монастирів і потім віддав їх на церкви православному духовенству“. Латинники тоді не могли упоминатися за свої права. „Одначе не підлягає сумнівові, що права католицького костела на забране майно не вигасли, і тому забране в католицького костела майно тепер підлягає ревіндикації“.

В позові окремо говориться про Луцький православний собор з його майном (33 дес. землі, площа в Луцьку й будинки).

При кінці скарги адвокат просить суд про відібрання від Луцького Чеснохресного Брацтва Іверської каплиці в центрі Луцька разом з площею й будкою на ній. У цьому випадку позов звернений не тільки проти православної консисторії, але й проти маґістрату та Луцького Чеснохресного Брацтва в особі наказного голови ради Брацтва п. інж. Пилипчука. Будова скарги й приписка на кінці про братську каплицю свідчать, що думка про „ревіндикацію“ каплиці повстала випадково й була кимсь підсказана в останню хвилину.

Цікаво, що адвокат просить: признати луцькій римо-кат. парафії права вбогости (звільнення від високої судової оплати), розглянути справу в відсутности позваної сторони й присудові вадати силу негайного виконання.

II.

Ось список церков і монастирів, „ревіндикації“ яких домагається луцький римо-католицький епископ:

I. *Ті, що нібито були римо-католицькими:* 1) Собор у Луцьку, 2) церква в Новосілках, Володимирського повіту, 3) в Радехові Любомельського повіту, 4) в Вільці Хрипс. Любом. пов., 5) в Новоставі Луцького пов., 6) в Янівці, Ковельського пов., 7) в Охнівці Володим. пов. і 8) в Мельниці ковельського пов.; II. *Ті, що були уніятськими й ніколи не належали до римо-католицького костела:* монастирі: 1) в Зимні, Волод. пов. і 2) в Мельцях, Камінь-Коширського пов. Поліського воєвідства. Церкви в селах: Володимирського повіту: 1) Рожанка, Туротин, 3) Микуличі, 4) Лудин, 5) Ниськевичі й 6) Бортнів; Луцького повіту: 7) Котів, 8) Піддубці, 9) Жидичин, 10) Воротнів, 11) Ромашківка, 12) Жорнище, 13) Метельно й 14) Білосток; Горохівського пов.: 15) Тумин, 16) Котрів і 17) Локачі; Ковельського повіту: 18) Кригель, 19) Свядинь, 20) Підліси, 21) Ст. Кошари, 22) Пугинець, 23) Церківка, 24) Городище, 25) Кортиліси, 26) Старе Ратно, 27) Заліси, 28) Велимчі, 29) Нові Кошари, 30) Кречевичі, 31) Заболоте, 32) Доротичі, 33) Сельце, 34) Клюск, 35) Гута Ратнівська, 36) Замшани, 37) Зломисль, 38) Рокитниця, 39) Синово, 40) Забродє, 41) Задиби, 42) Оконин, 43) Тур, 44) Дроздні й 45) Черемошно; Любомельський пов.: 46) Маціїв; Камінь-Коширського повіту Поліського воєвідства: 47) Верхи, 48) Качин, 49) Кримно, 50) Черичє, 51) Нуйно, 52) Мала Глуша, 53) Видерці, 54) Хотінів, 55) Полиці, 56) Вовхощі, 57) Бужаки й 58) Залазі.

Разом: 1 собор, 2 монастирі, 65 сільських церков і 1 каплиця = 69. З цього числа в позові лише 8 церков названо римо-катол., а решта б. уніятськими. Коли взяти під увагу подані вище слова скарги, що російський уряд „зачинив цілу низку римо-католицьких церков і тому забране в католицького костела майно (очевидно, римо-католицьке) тепер підлягає ревіндикації“, то епископ римо-катол. луцької дієцезії що найбільше міг би домагатися повернення 8 церков, бо якже можна домагатися повернення того, чого ніхто в римо-католицького костела не забрав? Але адвокат, очевидно, гадає, що до 8 нібн римо-кат. церков можна додати собі ще 61 правосл. церков. Коли ці два монастирі, 58 церков й 1 каплиця і були якийсь час уніятськими, то права на них з більшою підставою моглаб заявляти греко-католицька (уніятська) церква, але в жадному випадку не римо-католицька.

Окремо спинимося на тих церквах, які в скарзі названі римо-католицькими, в тому числі й над собором у Луцьку. Тут скажемо лише про ті манівці, на які римокатолики намагаються стягнути „ревіндикацію“.

III.

Для ілюстрації того, на які манівці хочуть латинники завести справу українських церков, можна взяти такий приклад: кум домагається від чужого слуги, щоби той віддав йому майно свого господаря, в якого цей кум колись хрестив дітей. В даному випадку, господарем церкви й землі є наш нарід; слугою церкви — православне духовенство, а кумом — духовенство латинське, яке хотіло колись хрестити наших дітей.

В нашій церкві господарем церковного майна був народ, парохія, брацтво. Духовенство виконувало тоді як і тепер, лише обовязки сторожі й завідувачів цього майна. Наша шляхта й міщанство, жертвуючи землі, матеріяли на будівлі, образи й т. д., ніколи не писали, що жертвують духовенству, а церкві, себ-то населенню — тілові цеї церкви. А тому зазначеними вище церквами володіє наш народ, єдиний спадкоємець власницьких прав на церковні землі й майно, одержані від своїх батьків. З парохіянами, а не з духовенством може судитися уповноважений луцького р.-кат. епископа.

Добре розуміючи, що власником церковної землі й будинків є народ-парохія й що судитися з цим безсумнівним власником є дармною справою, латинське духовенство весь час спихає „ревіндикацію“ на манівці судової тяганини з православним духовенством. Такому ставленню справи слід би вже раз зробити край. В усіх судових справах оборони церковного майна повинна виступати парохія, яка може лише уповноважити консисторію вести її справу. Консисторії робили власне велику шкоду нашому народові, коли не розуміючи своєї ролі, ставали перед судом у самозванчій ролі власників церковного майна. Ця роля є дуже корисна для тих, що хочуть привласнити собі церковне майно; тому вони не тільки проти цеї ролі консисторій не виступали, але й самі їм цю ролю накидують. Саме населення Жабча обороняє свої права на майно своєї парохії, і влада розмовляє з цим населенням, як з власником; священик цеї церкви лише виконує власницьку волю парохіян.

Так справа стоїть і по всіх інших парохіях. Римо-католицький епископ у Луцьку мусить усвідомити собі, що він судиться не з духовенством православної церкви, а з українським народом і що хоче відняти церкви й землі не від духовенства, яке сьогодня тут, а завтра там, а в українського народу. Отже адвокат п. Засцінський вніс невластивий позов проти користувачів, а не проти власника. І тому окружний суд повинен би цей позов відхилити.

IV.

Після цього розяснення, що колишня шляхта та інші особи пожертвували землі не духовенству, а церквам (церковним громадам), які стали їхніми власниками; що ці громади-церкви а не духовенство, будували своїми коштами церковні будинки; що громадам, а не духовенству складали пожертви побожні люди й т. д., — після цього розяснення якими дивними й нехристіянськими виглядають усі ці судові справи, що мають на меті видерти з рук нашого народу церковне майно.

Право власности чи то одиниць чи громад мусить бути пошановане. Мусить бути також розяснене й те, що зміна релігії не може ні зменшувати ні позбавляти наш нарід прав власности на його вічну спадщину. Були колись церковні громади на Волині православними й володіли своїм майном; на якийсь час стали уніятами й продовжували володіти ним; тепер вони православні й далі володіють своїм дідичним церковним майном. При чімже тут римо-католики?!

Як бачимо позов проти православної консисторії в Кремянці в напрямі відібрання церков у поодиноких громад, що володіють ними зпоконвіку, є явищем щонайменше дивовижним.

В. Островський.

На громадські теми.

Як Товариство „Праця“ орудує спадщиною пок. проф. Івана Левинського.

Подав інж. Ю. Мудрак.

В новинці „Діла“ ч. 199 з 7. IX. ц. р. поміщений запит такого змісту, „Невже це можливе, що Тов. „Праця“ продало недавно величезну прегарно положену площу при кінці вул. Набеляка польським Назаретанкам, які мають там будувати свій монастир і школу?“ Далі висунено в новинці домагання докладних пояснень від Т-ва „Праця“ в цій справі.

У відповідь на цей запит Т-во „Праця“ ствердило, що ніколи не було власником згаданої площі, тому й не могло її продати. Спростування це було поміщене в однім з чергових чисел „Діла“ і тим самим можнаб цілу справу вважати формально полагодженою, так як фактичним власником площі була Акц. Спілка для будівельного промислу давніше Іван Левинський у Львові. Т-во „Праця“ є найповажнішим акціонарем тієї спілки, хоч без рішаючої більшости.

Як довголітній член Ради Т-ва „Праця“ і член Управляючої Ради А. С. від самого її уконституовання користаю зі сторінок „Діла“ і попробую ширшим кругам громадянства вияснити, як Т-во „Праця“ орудує спадщиною свого основника і добродія пок. проф. Івана Левинського. До цього спонукує мене ще й ця обставина, що саме цього року вже минуло 10 літ від смерти великого фундатора, а минає 10 рік від часу правного істнування Т-ва „Праця“.

Померший 4. липня 1918 р. проф. Іван Левинський поділив своє, як на наші відносини велике майно, майже в цілости між трьох головних спадкоємців, а саме між двоїх своїх дітей і „духову дитину“ Т-во „Праця“, яке згуртував по повороті з Києва спроміж своїх співробітників та симпатиків та якому в оставлених проєктах статуту начеркнув дуже широкий круг діяльности.

Т-во „Праця“ дістало згідно з завіщанням на виключну власність ґрунти на Замарстинові (около 2 морґи) і в Глинську (около 10 морґів) та половину парцелі при вул. Потоцького, Ісаковича і Набеляка, якої другу частину дістала „Основа“ а на спілку з сином пок. фундатора п. Степаном Левинським ґрунти і бетонярню на Личакові (около 3 морґи).

Головний обект спадщини т. є. фабрику при вул. Потоцького разом з ґрунтами при вул. Набеляка, Грозваера і Бартосувної записав пок. проф. Левинський по рівній части на всіх трьох головних спадкоємців, які мали цим обектом через 10 літ спільно завідувати. Надто по смерти дотеперішніх двох ужиткуючих має перейти на „Працю“ фабрика „Здровє“ разом із сусідньою каменицею.

Спадковці дістали майно в найкритичнішій момент ліквідації світової і українсько-польської війни в хвилі цілковитого промислового застою та бойкоту пок. проф. І. Левинського, якому поляки не могли дарувати його патріотичної та громадянської діяльности. Спадкова маса була обтяжена гіпотечними та векслевими довгами на кілька міліонів корон, а фабрика мала вправді поважні претенсії за виконані роботи, але й великі зобовязання. По смерти бл. п. проф. Л. мало хто спішився з вирівнуванням претенсій, яких значна часть, а в першій мірі кількасот тисяч корон до бувшого австрійського скарбу пропала зовсім, інші знов претенсії звальоризували пізніше суди в найріжнороднішних реляціях, переважно дуже некорисних для спадкоємців (в однім

реса“, як повість Гардія належить до найкращих творів англійської літератури, як сценічний твір він не вдержиться. Правда, композитори постаралися справді прикрасити її музично, але твір для сцени занадто епічний. А проте публика з невідомих причин — а може згадуючи прочитане — твір гучно оплескувала.

Публика в театрі досить ріжна і вона дає вислів своїм почуванням у досить різкий, навіть крикливий спосіб; ні сліду цієї англійської стриманости, що мене немало дивувало. Англійці по суті германи, тільки їх вищі верстви підлягли глибшому впливові французької культури. Що вони германи, помічується це також по напруженню фізичних сил, яке відчувається в тамошній атмосфері і яке мене довело до твердження, що англійці ніколи не можуть попасти в невільничий стан: занадто вони вміють цінити свободу і її обороняти.

Поруч театрів є ще в Льондоні численні „мюзік голи“ (рід „варієте“), яких програми нераз дуже цікаві. Я був в однім із них, де виступала російська співачка, співаючи російські та англійські пісні. У „мюзік-гол-ах“ уже долучують до програми мовні фільми. У цих фільмах, званих **talkies** (токіз) ілюзія всетаки псується через дещо змодифікований голос і через висвітлення на малій площині екрану (так, як у кіні). Думаю, що величину висвітлення можнаб збільшити, осягаючи релятивно величину сцени. — Програми театрів, „мюзік гол-ів“ і фільм поміщують у часописах і також рецензії на них, так, що можна бути заздалегідь зорієнтованим в їх вартости.

(Продовження буде.)

випадку дістали спадкоємці за 74.000 австр. корон 74 зол.).

Положення Т-ва „Праця" було ще в тим трудніше, що в хвилі смерти бл. п. Л. не мало воно законної особи т. є. затвердженого владою статуту та легального заступництва. Лише незвичайній зьолльности і жертвенности дітей Покійника, в першій мірі п. Степана Левинського та зусиллям управи спадкової маси (д-ра Е. Гвоздецького) завдячує „Праця" свою легалізацію.

Істнування й ведення фабрики пок. проф. Л. стало по його смерти під знаком запиту і було би напевно в насильний спосіб припинене, якщо о. Т. Войнаровському не вдалось би звязати вчас її долю з одним з найвизначніших неукраїнських банків, який вистарався концесію на заснування Акц. Спілки, відкрив поважний кредит на сплату найпильніших довгів та дав оборотові фонди на ведення підприємства. В новозаснованій Спілці, на власність якої перейшла фабрика з ґрунтами, уділи трьох головних спадкоємців зредукувалися з 1/3 на 1/4, так як 25 проц. акцій застеріг собі банк, що фінансував Спілку, який кромі цього забезпечив собі деякі привілеї при дальшій емісії акцій та перевагу в Управляючій Раді. Український національний стан посідання фабрики враз з ґрунтами зменшився в наслідок цього з 2/3 (п. С. Левинського і „Праці") проти 1/3 п. М. Левинської (доньки б. п. Л. польки) на 50 проц. (С. Лев. і „Праця") проти 50 проц. Банку і п. М. Левинської, які були в чужих національно руках.

Заснування Акц. Спілки стало вихідною точкою санації спадщини б. п. проф. Левинського нерозлучно звязаної з діяльністю Т-ва „Праця", затвердженого в міжчасі урядом, яке постепенно переймало фактично, а з часом і формально на основі умови з фізичними спадкоємцями управу спільної спадщини.

Черговим завданням Т-ва „Праця" стало очищення спадщини, а в першій мірі майна, яке перейшло в посідання Акц. Спілки від гіпотечних та векслевих довгів згідно з постановою статуту А. С., яка переймала майно, вільне від якихнебудь тягарів і зобовязань. Крім цього мусіла „Праця" дбати про набуття кожної скількости акцій аж до закріплення рішаючої більшости в посіданні акцій та в управі новозаснованої Спілки.

Засоби на виповнення обох завдань могла „Праця" роздобути тільки дорогою продажі свого питомого майна, необнятого А. С. Час наглив, бо донька пок. проф. Левинського вже в першім році істнування Спілки виявила охоту продати частину своїх акцій, притім можна було побоюватися, що небавком позбудеться і решти акцій, що й сталося.

В першу чергу продано ґрунти і бетонярню на Личакові, одідичену по половині з п. С. Левинським, о. митрополитові, застерігаючи при контракті виділення 400 квадратових сяжнів для школи ім. князя Льва. (О. Митрополит виділив щедрою рукою значно більше та ще й з будинками, в яких міститься школа і „Сокіл".)

Відтак продала „Праця" більший комплекс ґрунту на Замарстинові українському промисловцеві п. К., а меншу 330-сяжневу площу українському комітетові будови церкви на Замарстинові по виїмково низькій ціні з виразним застереженням, що цю площу можна ужити тільки під будову церкви та українських установ. Площу при вул. Потоцького й Ісаковича задаткував на корисних умовинах також один з українських комітетів і не з вини „Праці" це купно не здійснилося, а задаток звернено з відсотками, по громадянськи обчисленими. Таксамо переважно в українські руки перейшли дрібні парцелі в Глинську, в чужі-ж руки тільки ці ґрунти, які між своїми людьми не найшли покупнів. Вкінці продано також українцеві інж. М-му дві парцелі на Личакові і в Зимній Воді, які „Праця" переходово набула на свою власність.

(Докінчення буде.)

Мекдональд у Білому Домі.

Перша Мекдональдова гостина у през. Гувера дня 5. жовтня тревала 12 хвиль. Мекдональд із офіцерами маринарки та президентовими адютантами прийшов до Гуверового кабінету. Тут відбулося привитання шефів двох урядів і перша офіціяльна розмова. Рівночасно Мекдональдова дочка відвідала Гувериху в її апартаментах.

На пресовій конференції у Вашінґтоні Мекдональд сказав, що конференція пять великих держав у справі морського розброєння зачнеться мабуть у другій половині січня в Льондоні. На конференції з Гувером не торкатиметься справи союзу між Англією та Зл. Державами. Він сам і весь світ знають гаразд, що Зл. Держави є в такому доброму положенні та є так далеко від Европи, що не потребують ніякого договору, щоби закріплювати свої взаємини із закордоном. Він приїхав в Америку, щоби з през. Гувером найти спосіб для цілости англ.-американських взаємин.

Присуд Туки.

У процесі посла Туки запав присуд, яким засуджено його на 16 літ вязниці. Другий обвинувачений Спацин засуджений на 5 літ вязниці, третього обвинуваченого Маха увільнили. Туку обвинувачували у протидержавній змові та зраді держ. тайни із ділянки оборони держави. Те саме закидали Спацкому, бувш. ред. „Сльовака" і бувш. старшині чсл. армії.

о. Глінка, що візнавав на розправі, солідаризувався з Тукою. Д-р Тука кандидує до чсл. парляменту від словацької нац. партії. Вибори до чсл. парляменту будуть 27. жовтня.

Завзятий бій біля Манчулі.

Із Шанґгаю повідомляють, що втрати в бою китайського і більшовицького військ біля Манчулі виносять 100 вбитих і 200 ранених. Китайці вислали з Харбіна на поле бою два літаки. Бій цей був з усіх дотеперішніх найбільший, тревав 12 год. Вояки йшли на багнети. Більшовицькі літаки знищили зовсім зал. стацію в Манчулі. Китайцям прийшла підмога і більшовики мусіли відступити.

Перед виїздом марш. Пілсудського в Італію.

Аґ. Всх. повідомляє, що досі не предложено до завізування пашпорту марш. Пілсудського. Шеф військ. кабінету полк. Бек одержав візу до Італії та поїхав уже, щоби підшукати лічничо-відпочинкову місцевість для Пілсудського. Вибере якусь місцевість біля Абацїї.

Марш. Пілсудський поїде 8. або 9. жовтня через Відень у Рим. Маршалкові товаришитимуть д-р Войчинський і майор дипл. Прухніцький, керовник одного з рефератів у кабінеті військ. справ. За час неприсутности марш. Пілсудського заступатиме в мін-стві військ. справ віцемін. Конажевський, а інспекторатом збройних сил кермуватиме ґен. Ридз-Смігли. Марш. Пілсудський побуде в Італії з 14 днів, а вернеться мабуть перед самим скликанням сойм. сесії.

Маніфестаційні похорони Штреземана.

Похорони Штреземана, що відбулися в неділю, перемінилися у величаву маніфестацію для пок. керовника нім. закорд. політики. В год. 11. передпол. почалося офіціяльне жалібне свято в райхстазі. На трибуні за катафальком заняли місця нім. міністри, дообіч представники пруського уряду та союзних країн. Дипльоматичний корпус був у комплеті в льожі. В год. 11. прийшов у салю през. Ґінденбурґ із вдовою по пок. Штреземані й обома його синами. Канц. Мюлер у промові назвав покійного вірним сином батьківщини. При звуках жал. маршу винесли домовину гол. сходами, де в імени нар. партії, якої творцем був покійник, виголосив промову віцепрез. райхстаґу фон Кардоф. Опісля жал. похід пішов на цвинтар. По обох боках вулиці нарід утворив шпаліри. Перед урядом закорд. справ кондукт задержався кілька хвиль. Там през. Гінденбурґ розпрощався з сімею покійного. В год. 13.45 пох. похід прийшов на цвинтар, де після пох. відправи, при звуках дзвонів зложили домовину у гробницю. Над отвореною гробницею, згідно з бажанням покійника, яке висловив в ост. волі, відспівали „Дайчлянд, Дайчлянд ібер аллес".

Кріза на нім. базарі цвітів.

Смерть мін. Штреземана викликала несподівану крізу на цвітному базарі і то не лише в Берліні, але й в цілій Німеччині а навіть у сусідних краях. Уже день перед похоронами в Берліні годі було дістати бодай одну лаврову галузку, бо всі зужили на жал. декорацію райхстаґу. Замовили лаври в Італії, а привозили їх літаками. Викупили всі цвіти в усій Німеччині, крім того замовили лаври у Франції та Голяндії. Зовсім забракло також білих лелій.

Зі спортового життя.

Погонь — Україна 8 : 1 (3 : 0).

Україна мала дуже слабий день і програла високоцифрово з дуже добре диспонованою дружиною Погоні. В Україні не дописала передовсім поміч, слаба була теж оборона, кепський день мав і напад. Одинокого ґоля для України стрілив Петрів. Видців понад 2.000. Ширше про ці змагання завтра.

Політехніка — Університет 3 : 2 (3 : 1).

Змагання зачалися з більше як 1-годинним опізненням. Виграли заслужено студенти політехніки. Видців ок. 100.

Львів. Лехія—Чорні 2:0 (0:0).

Міжнародні змагання.

Ґрац. Польща—Австрія. 3:1 (3:0).

Змагання наколесників „України".

В перегонах наколесників за мандрівну чашу, уфундовану п. Стефановичем, на шляху Львів—Миколаїв—Львів (70 км.) брали участь тільки наколесники „України", бо наколесники українського Сокола в Станиславові не прибули. Перше місце здобув Яримович (год. 2:29), друге Мороз, третє Бачинський, четверте Стахів. Докладний звіт із цих змагань і зі свята роздачі нагород подамо завтра.

Дужання в спортовім цирку.

В пятницю Богатирів без ніякого зусилля в 4-ій мін. поклав зручного Ґрінберґа. У боротьбі Карша зі Щербінським судді признали перемогу Щербінському, тому, що Карш боровся брутально, вживаючи недозволених хватів. Мурин Реджінальд Сікі поборов дуже хутко (в 3-ій мін.) дуже сильного Бартника. Цікавою була боротьба Стібора зі Шнайдером. Стібор добувся двічі з небезпечного „подвійного нельсона" і поклав Шнайдера в 16-ій хвилині. Штекер находився супроти Петровича майже виключно в обороннїй позиції. Частина публики явно вороже вигукувала проти Петровича, дарма, що він бореться зовсім коректно, не вживаючи ніяких недозволених хватів.

Еміґраційні справи.

Що чекає нашого еміґранта в Еспіріто Санто?

В „Українськім Хліборобі", тижневику Українського Союзу в Бразилії, читаємо в 24. числі:

„В році 1925 бразилійські часописи оголосили, що уряд штату Еспіріто Санто даром роздає хліборобам землю, еміґрантам чи своїм, аби тільки заселити пустирі, що надаються до хліборобства. Для еміґрантів давалася земля під умовиною, щоб чужоземець жив у Бразилії не менше, як 5 літ.

Кого заманив уряд Еспіріто Санто на свої пущі, ми того не знаємо; аж ось довідуємося, що „Польське Товариство Кольонізаційне" у Варшаві дістало від бразилійського уряду концесію на кольонізацію стану Еспіріто Санто.

Перед мною великанська книжка на 988 сторінок: усі стани Бразилії, як на долоні. Починаючи від крайньої півночи аж до самого долу себто кінчаючи на Ріо Ґранде до Суль, все гарно описано, що тільки торкається хліборобської справи. Землі і їхня якість, підсоння, дощі, ціни на землю, заробітки, урожаї, одним словом: все! Книжка урядова, видана міністерством хліборобства. Є в ній, розуміється, й Еспіріто Санто. Уважно перечитую, бо цеж має бути після амазонських спроб новий рай для українців з Галичини й Волині.

Еспіріто Санто ділиться на дві части, котрі дуже ріжняться одна від другої; смуга землі, що притикає до Атлянтійського Океану і друга, далеко більша частина, що йде в середину краю. Про першу урядовий звіт каже: „Степи, які заливає вода". А до того додає трохи подібне до нашого національного: якби. „Якби то взятися та покопати канали; якби то осушити той величанський простір; якби там розвести культурні господарства; якби там наплодити худоби" і т. д. — ціла купа побожних бажань.

Отже тягар господарського добробуту полягає на другій частині, на горах. Про самі гори пише звіт, що вони є ніщо інше, як голі скелі, або в малій частині покриті землею, на котрій ростинність дуже вбога. Головна сила родючої землі — це долини між горами, куди міліонами літ вода зносила родючу землю і де, можна сказати, урожаї забезпечені на завсіди.

Управляють там цукрову тростину, каву, какао і мандіоку. Все те добре оплачується, бож Еспіріто Санто сусідує зі станом Ріо де Джанейро, а значить: і зі столицею краю. Але! Ось урядова статистика добутого цукру: в р. 1915 — 2,430.967 кільограмів, у 1916 р. — 442.659 кг., у 1917 р. — 90.541 кг., у 1918 р. 112.222 кг., у 1919 р. — 119.706 кг. З цієї статистики видно, що була якась причина, яка примусила продукцію піти аж так на долину. Ми ту причину побачимо далі. А тепер перейдім до кави.

Статистики кави, такої, як цукру, звіт не подає; каже тільки, що пересічно добувається там від 42 до 50 міліонів кґ. кави. А причина такого малого збору он яка: кавове деревце нападає якась хороба, котра вже знищила великанські плянтації і привела до руїни численні родини. Хоробу називають „маль де арараквара", а нищить вона каву в той спосіб, що на дереві появляються плями, листя скоро жовтіє, опадає без сили і деревцята за короткий час гинуть. Поза цією, такби сказати, головною хоробою є багато побічних, котрі цілком відучили бразилійин від управи кави. Хто ще її тримається, це кольоністи італійці і німці.

Не менший клопіт мають хлібороби з управою какао, бо — поза муравлями і якимись коníками — какаові дерева обсідає т. зв. „герва до пасаріньо", правдива зла бразилійської землі. Це рослина, що дає ягідки, які лакомо їдять пташки і розносять зернятка на інші дерева. Досить, як одно зернятко вчепиться поміж гилляками: дерево скоро зниділе, бо та рослина сильно розростається і смокче з дерева соки, вбиваючи його в короткому часі.

Загальний огляд господарського життя дає невеселу картину. Причина тому дуже проста: нездорове підсоння. Пише урядовий звіт, що хлібороби тікають, як тільки можуть, **до міст.** Гонить їх страшна тропічна пропасниця, яка в Парані за короткий час знищила велику кольонізацію на Ріо до Байле в 1926 р. Пропасниці є два роди: одна вбиває людину за кілька днів, а друга подібна до того сердечного чеха, що вбивав свою жінку: „Не бійся, Маринко, я тебе буду помаленько різати“. Цю пропасницю розносять маленькі хробачки, котрі по всій тропічній части Бразилії водяться у вогких місцях. Досить там пройти босою ногою, а вони начіпаються до пяти і скоро зникають під шкірою. Подорожують попід верхом, поки не дістануться до жолудка або до кишок. А тоді вже і смерть повільна, але вперта і певна. Хробачки розплоджуються в незміримі скількости і висмоктують з людини всю кров.

В Еспіріто Санто пропасниця — це звичайна річ. Всі, кого напала одна з тих страшних хороб, стараються втікати до міст, де можна найти якусь поміч, зі шкодою для хліборобства, як каже урядовий звіт.

Вище було згадано, що каву плекають ще італійці і німці, одинокі чужоземці, що хлібороблять в Еспіріто Санто. Треба знати, що це ті нації, які завсіди тягнуть земляків за собою туди, де їм добре. І коли вони не лакомляться на безплатні землі, що роздає уряд і не запрошують туди своїх земляків, то мабуть мають до того якусь підставу“.

Передруковуємо цю статтю, щоб перестерегти наших людей, які шукають землі, перед вивезенням їх до Еспіріто Санто.

На організаційному фронті.

З діяльности Народньої Організації Українців м. Львова.

Дня 26. вересня ц. р. в 6-ій год. вечором відбулося перше пофеиріяльне засідання Осередньої Старшини Народньої Організації Українців м. Львова при участи майже повного складу членів Старшини. Після відчитання протоколу з попереднього засідання секретар Н. О. Вол. Баран зложив звіт з діяльности Народньої Організації за останній час. З цих справ заслуговують на увагу заходи Народньої Організації в напрямі засновання Народніх Організацій по наших більших містах, яку то працю започатковано, а також продовжування органу Н. О. „Львівські Вісти“ в змінений формі, а саме у формі дарових летючок. У справі українського представництва в Міській Шкільній Раді у Львові рішено переслати відповідний меморіял до міністерства освіти і до міністерства внутрішніх справ. Після звіту отворено над ним дискусію. В оживленій дискусії забирали голос майже всі члени Осередньої Старшини Нар. Організації, будьто вказуючи на середники до дальшої праці, будьто намічуючи нові ділянки праці.

По дискусії забрав голос голова Нар. Орг. п. Амброс Березовський, подаючи присутнім напрям наміченої на найближчий час праці в напрямі організаційнім, політичнім, культурно-освітнім, господарськім і суспільної опіки. Погляди голови Народньої Організації п. А. Березовського найшли зрозумілий відгук серед членів Осередньої Старшини, які вповні одобрили цей плян.

НОВИНКИ

— **Білий хліб заборонений.** Магістрат пригадує, що економічний комітет Ради Міністрів віддержав заборону перемелювати жито на кращу муку ніж 70 проц. Хто не може їсти такого хліба, а пропадає за білою булкою, нехай ходить до цукорні.

— **Львівська хроніка.** 8 місяців вязниці дістав львівський візник Подоба, якому було не вподобі те, що його старша дама серця, квітникарка Лешкевичева приставала до нього настирливо на вулиці після 8 літ роману, коли він мав її досить. Підчас одної такої сцени, коли вона за лайкою кинула в нього... бараболею, він стрілив до неї з револьверу і влучив її в груди та руку. Над примхами кохання може тепер думати довгих 8 місяців. — 50 зол. за два мідяні перстені заплатив мешканець Луцька Ян Найберт якимсь двом вуличним ошуканцям, які переконали його, що купує дешево золото.

— **З сільських трагедій.** Селянку Теклю Кіт, про якої душегубство повідомляли ми в останньому часі, звільнили від вини й кари. 15-місяців і її донька зізнали в її користь, заперечуючи, буцім-то вона мала роман зі зятем. Підозріння її мужа були плодом його уяви. Кіт убиваючи мужа, виступала у власній обороні, непритомна. — Трьох парубків з околиці Жовкви відповідало перед судом за спільне вбивство четвертого. Головний убийник Гадада дістав 2 роки, другий помічник Ф. Гузар 6 місяців, а третій спільник Горбай півтретя місяця.

— **Хосенна наука для абітурієнтів.** Вже десятий рік є при нашій Торговельній Школі у Львові, вул. Корняктів 1., **однорічний торговельний курс для абітурієнтів(ток)** середніх шкіл. Плян навчання на тому курсі є такий самий, як на всіх інших абітурієнтських курсах, з тим додатком, що на нашому подається ще науку теорії, історії та організації кооперації. Тому цей курс має велике значіння для абітурієнтів наших гімназій. Тим, що не думають або не можуть кінчити університету, покінчення курсу дає першенство на працю в наших кооперативних установах, бо так вирішили наші кооперативні централі тому, що наш курс найкраще до тої праці підготовлює. Одначе наука, подавана на тому курсі, є взагалі дуже потрібна для будучих громадян, що попри своє друге звання бажають працювати на господарському полі для народу, бо вона готовить їх до тої праці. Тому подібні курси у наших сусідів є переповнені правниками, а навіть фільсофами. — **Кооператор.**

— **Квитки з педагогічної ниви.** Пишуть нам: Сокальська державна гімназія, яка по думці тих, що в головній мірі причинилися до її оснування (о. мітрат Левицький), мала мати рівнорядні віддіди українські і польські, поставила собі від кількох літ за мету довести до того, щоби в ній не було ніодного ученика українця. В найнижчих клясах можна наших учеників почислити на пальцях. У першій клясі є їх всього 5, хоча до іспиту зголосилося 18. На науку української мови як предмету надобовязкового дібрані якнайбільше недогідні години, а саме вчать її від год. 7—8 рано, або від 1—2 пополудні. На Шевченківськім концерті, уладжуванім учениками, не вільно виголошувати відчиту в українській мові, лише в польській. Таку умову як дозвіл на концерт ставить директор гімназії Пшиправа. Вкінці дійшло до ось чого: Дня 26. вересня почав ученик після науки молитися по українськи. Учитель Войтасевич, накинувся на ученика з криком „тутай польске ґімназіюм і модліць сєн вольно тильно по польску“ і заказав на будуче молитися по українськи. Як ставиться до цього Кураторія? — **Один з батьків.**

— **Пожежа читальні.** Пишуть нам: Після війни пробудилось життя в містечку Стоянові. Свідоміші міщани заложили читальню „Просвіти“ та власними силами без посторонньої помочі протягом шість літ побудували свій дім. Щойно цього року викінчили остаточно дім та перенесли до нього і кооперативну крамницю. Дня 25. вересня в темний вечір з невідомих причин повстав огонь у домі та знищив його зовсім. Згорів увесь дім разом з біблотекою і обстановкою. При тому згоріла і крамниця з усіми товарами і канцелярією. Уратувати не удалось нічого. Шкода 40.000 золотих. Тому, щоби не повстала зневіра і неохота до дальшої праці, виділ читальні звертається до всіх читалень „Просвіти“, всіх кооператив та інституцій у краю прийти погорільцям в такім прикрім положенні з помочею добровільними датками на будову нового дому. Жертви слати на адресу: Виділ читальні „Просвіта“ в Стоянові.

— **Література і інтерес.** Польський письменник гуморист Корнель Макушинський найшов собі в останніх місяцях найкращу тему, яку міг найти за весь час своєї літературної праці. Він робив у своїх фейлєтонах пропаганду для виставки в Познані. За це тепер міська рада Познаня признала йому досмертну пенсію по 500 зол. місячно.

— **Ріжні вістки.** Є вже в Европі країна, що здійснює повне роззброєння без допомоги Ліги Націй і пакту Кельоґа: це Данія. Її військове міністерство внесло в парлямент проект, щоби перетворити всю армію й фльоту в звичайну прикордонну сторожу не більшу як на кілька тисяч; військової служби не треба. — Турецька влада продовжила дозвіл на побут Троцькому в Туреччині ще на 6 місяців. — Кемаль Паша має намір змінити назву „Анґора“ на „Антара“, що є назвою історичною. — Грецький уряд замовив в одній італійській фірмі контрторпедівку обємом 1450 тон. — Варшавське міністерство внутрішніх справ мало доходів з пашпортів за минулий рік 2 міл. зол., стільки-ж що й попереднього. — Німецька статистика стверджує, що за один рік 1927 скількість міліонерів зросла на 130 осіб більше; у Німеччині є тепер 2465 міліонерів, що мають разом майже 6 міліярдів марок. — У Ленінградськім районі має бути 260.000 голодних дітей. — Фашистівська преса подає статистику фашистівських організацій поза Італією, а затверджених урядово: є їх 583 з 125.000 членами.

— **Жіночі здобутки.** Міністерство справедливости у Варшаві затвердило першу жінку на становищі судді при городськім суді у відділі опіки малолітніх злочинців. Є нею Ванда Грабінська.

— **З журналіста черцем.** Римський журналіст Джіованні Лібрі, юрист, постригся в черці і став бенедиктином у манастирі в Монте Касіно. Він утомився гомоном великоміського життя; хоче духово відпочити.

— **Хитрощі „композитора“.** Данія має свій скандал. Найбільше популярний у Скандинавії композитор від пісеньок, виспівуваних по кабаретах у театральних ревіях, каварнях і грамофонах, Генрі Карльсен, дійшов до популярности і маєтку чужим коштом. Більшість його композицій крадена від чужинців або куплена від мало відомих початкуючих музик, що продавали йому свої твори на власність, а він пускав їх під власною фірмою. У кількох випадках він придумував прізвища славних неістнуючих чужинних композиторів, щоби прикрити ними власні твори. Один із пісенькових козирів, що мав велику популярність по кабаретах був складений одним молодим органістом з Копенгагена.

— **Обезпечення від усього.** Є в Льондоні товариство обезпечень „Льойд“, яке приймає обезпечення на всі можливі неприємні випадки, що можуть трапитись людині. Тисячі поліс приходить туди що-дня з остраху перед операцією сліпої кишки; десятки тисяч дівчат обезпечує себе перед стародівоцтвом; землевласники обезпечують себе не тільки від граду й негоди, але деякі... від землетрусу. Артисти й письменники обезпечують свій талант. Один горло, другий ноги, третій навіть на випадок невдачі своїх дальших творів. Одна танцюристка, що показує свої сніжнобілі ніжки обезпечила себе на випадок... мозолів на пальцях. Кілька місяців тому один урядовець у Льондоні дістав велику премію, обезпечивши себе перед „трійнятами“ своєї жінки. А в нас? Правда, що нема в нас ще товариств, які обезпечували би людей від ріжних нещасливих випадків, а навіть химерних передбачень. Досі маємо лише обезпечення на випадок смерти й „пережиття“, вогню й злодійства. Та ось свіжий приклад: складають люди шість літ гроші на будову читальні і ніхто не подумає обезпечити її від огню. За одну ніч уся праця і всі зібрані гроші пропали.

— **Маріґуана.** Затямте собі це слово. Може завтра стане вже таксамо як „джезбенд“ або „танго“. Це назва рослини. Квітне вона в Індії. Та це й назва моди. Починає вона квітнути в Берліні. Є там потайний підземельний льокаль з такою назвою. Його представники збирають на вулиці зручно по кілька осіб і везуть їх ріжними потайниками до цього нового захисту забуття. На його порозі вітає всіх панок у фраку, а відтак індійська дівчина. Кімната у „східному стилі“. Килими, канапи, подушки. Гості курять або пють маріґуану. Це новий пяний середник. Не такий шкідливий як кокаїна, але сильніший, не такий прикрий як морфін, а дає кращі мрії. Можна з нього скрутити папіроску або вкинути його до чаю. За 20 марок попадається в стан блаженности; повне забуття всіх клопотів. Ноги тяжіють, руки падуть безсильно, перед очима починають кружляти предмети як на футуристичній виставі. Гість спить як колода і має вражіння, що проспав цілу добу, а це було лише пів години. Відтак має біль у голові і в шлунку і нічого не тямить. Лишаються сірі спомини чаруючих хвилин. Люди, що хотять позабувати

себе, щоби заглянути за завісу раю падуть жертвою нової пристрасти.

— **Недуга Гайне-Медіна** або епідемічна порала дітей, не недуга заразлива, яка повстає наслідком специфічного зародка, посвояченого дуже з нервовою центральною системою. Наукові досліди ствердили, що зародки, які спричиняють цю недугу, живуть у губиній заслизі не тільки недужих дітей, але також у здорових осіб, що є довкола недужого і ці особи розносять зарази недуги. Ріжні одиниці через віддих і слину розсівають бактерії і хоча самі не занедужують, заражують дітей, що мають нахил до цієї недуги. — Тому ясно, що для охорони дітей перед заразою треба перш за все очищувати те місце в організмі, де ці бактерії можуть жити, отже губину яму. Бактеріольоґічні досліди ствердили, що бактерії, які спричиняють недугу Гайне-Медіна, є незвичайно вражливі на деякі середники дезинфекції. Отже ми не є безборонні в боротьбі з тою недугою, що вселяється головно в діти паралізує їм руки або ноги та веде до вічного каліцтва. (Відчит у Львівськім Товаристві Лікарів д-ра Якова Ротфельда). — Дезинфекційний вплив **„Одолю"**, що вбиває бактерії — доказаний.

Дописи.

ДУБНО. (Не дозволяють на основування філії „Сільського Господаря"). Дивоглядів у нашому громадському й політичному житті повно. Призвичаїлись ми до них так, що, здається, постійні ухили від норм і здорового розуму є нормальними умовами нашого життя. Але бувають таки річи цілком незрозумілі нікому. Ось ґрупа активних одиниць у Дубні, після великої руїни, що доконала її тут на українських організаціях компанія сельробів з Чучмаєм, від кількох місяців робить енерґійні заходи в справі леґалізації філії „Сільського Господаря". Але шож? Дубенське старостно філії не залеґалізувало. Звернулися ми з рекурсом до воєвідства й одержали таку відповідь: „Wołyński Urząd Wojewódzki. Nr. 2025 13/29. Łuck, dnia 23.IX 1929 r. Do panów członków założycieli Stowarzyszenia gospodarczego p. n. Silskij Gospodar w Dubnie na ręce p. F. Nazarczuka, zam. we wsi Pantalja, gm. Dubno. W załatwieniu odwołania z dnia 12.VIII. br., wniesionego w terminie ustawowym przeciw decyzji Starosty Powiatowego w Dubnie z 27.VII. br. L. 5531, odmawiającej zarejestrowania w Dubnie filji stowarzyszenia gospodarczego „Silskij Gospodar" z tego powodu, że statut zgłoszonej filji nie odpowiada obowiązującym wymogom Rozp. Komisarza G. Z. W. z 25.IX 1919 r. o związkach i stowarzyszeniach (Dz. Ust. Z. G. Z. W. N. 25 poz. 255.11), powiadamiam, że na podstawie art. 93 Rozporządzenia z 22.III 28 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. Ust. R. P. Nr. 36 poz. 941) zastosowaną decyzję Starosty Powiatowego w Dubnie z 28.VIII br. L. 5531/29 zatwierdzam. Decyzja niniejsza jest ostateczną w administracyjnym toku instancji, co nie wyklucza ewentualnego uprawnienia do wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Za Wojewodę: E. Paciorkowski".

ЛУЦЬК. (Студентська вечірка). Дня 28. вересня влаштували в помешканні луцької повітової „Просвіти" студенти-волиняки вечірку на користь студентських організацій: „Студентська Громада" у Варшаві, „Академічна Громада" в Подєбрадах і „Основа" в Данціґу. Організацію вечірки взяли на себе студенти пп. Бонадарчук, Голосюк і Новицький. Українське громадянство Луцька, яке збойкотувало студентський концерт-баль, улаштований попереднім разом у „домі стоважишень польських", а не в „Просвіті", тепер на запрошення студентів відгукнулося широко і щиро. Пані пожертвували майже все для буфету. Драматичний гурток при „Просвіті" виставив одноактівку „Голодний Донжуан". Селянський хор філії „Просвіти" села Жидичина спеціяльно прибув, щоби внести свою лепту на підтримку українського студенства. Помешкання „Просвіти" було густо виповнене гістьми. Буфет працював прекрасно. Танці й імпровізовані співи тревали до світанку і пройшли в дуже доброму настрою, якого давно Луцьк не памятає. Про успіх вечірки найкраще говорить грошевий підсумок: по покритті видатків у сумі 350 зол. — чистого прибутку залишилося 350 зол., а крім того 100 зол., пожертвованих „Українбанком". Гроші ці мають бути поділені між зазначеними студентськими орґанізаціями, при чому частина має піти на Академічний Дім у Львові. — А тепер кілька слів про програму і її виконання. Нашвидко зорґанізована вистава одноактівки під режисурою п. Степняка пройшла удатно. Артисти пп. Миц і Міцівна (брат і сестра) вивязалися зі свого завдання дуже добре, викликаючи на салі невпинний сміх. Виконавці сольових точок, студ. п-а Тамара Сиротенко і студ. п. Т. Теліглів дуже гарно проспівали кілька пісень. Селянський хор під орудою п. Бабиченка захопив публику зразковим виконанням народніх пісень, викликаючи здивування, що можна осягнути такий успіх із звичайним сільським хором... На прикінці не можна не згадати, що деяка частина хрунів не прийшла на вечірку на користь студентів лише через те, що її влаштували в українській „Просвіті", а не в їх „Рідній Хаті". Знайшлися такі, які навіть гримали на студентів за те, що вони, згідно з думкою своїх студентських орґанізацій, не пішли до „Рідної Хати". Той факт, що наше студентство, як у межах Польщі, так і за кордоном, зорієнтувалося в ситуації і стануло виразно на національному ґрунті, обминаючи чужі новотвори, зробив тут приємне враження на все українське громадянство й на селянські маси, бо в цьому є запорука, що молоді сили, які прийдуть на зміну сьогодняшнім громадянським діячам, не збочать на хрунівські манівці. Честь свідому українському студентству!

Просвітянин.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 7-го жовтня, год. 7·30 веч „Великий край". Вистава театру „Премієр".

Вівторок 8-го жовтня, год. 7·30 веч. „Великий край". Вистава театрб „Премієр".

Малий Міський Театр:

Понеділок 7-го жовтня, год. 7·30 веч. „Варшавський мурин" (50% знижки).

Вівторов 8-го жовтня, год. 7·30 веч. „Церковна миш" (ціни знижені).

Кіна.

Апольо: „Ґірльси Парижа" (Зулі Вернон).

Касіно: „Володарка кохання" (Ґрета Ґарбо).

Кольосей: „Щирозолотий плай" (Фред Томсон) і „Детективи Ріф і Раф".

Лев: „Вязень острова св. Олени" (Останнє Наполеонове кохання).

Люна: „Іскор" і виступ жидівського симфонічного хору.

Марусенька: „Гріхи батьків" (Янінгс).

Оаза: „Право молодости".

Палас: „Гаракірі".

Пан: „Анна Кареніна".

Пасаж: „Закон і беззаконня" (Том Мікс). Американська комедія та Ґомонтів тиждень.

Стилове: Жінка без назвиша. Доповнення програми.

Фатаморгана: „Поліцмайстер Тагеєв" Запольської.

Химера: „З парубоцьких спогадів".

Утіха: „Танечниця з Москви".

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в дужанні в цирку при вул. Копеника ч. 33. Початок щодня год. 8·30 веч.

Програма радіо.

Вівторок 8-го.

Варшава (1411,7) 17·45 Популярний концерт.

Познань (334,8) 19·15 Музична інтерлюдія.

Бреслян (253) 20·15 Фортепяновий реситаль.

Ляйпціґ (259). 21·15 Оперетки.

Братислава. (279) 20·00 Орхестра. 22·15 Циганська музика.

Талін (296) 18·00 Верді.

Льондон (356,3) 19·45 Квінтет.

Берн (403) 20·30 Веселий концерт.

Штутгарт (360) 21·15 „Кришевий кінь" опера Обера.

Берлін (418) 19·30 Нова музика на скрипку.

Стокгольм (436) 20·55 Фортеп. сонати Бетовена.

Рим (441). 21·00 „Наварресе" опера Массне.

Лянгенберг (473) 17·35 Солісти. 20·30 „Зиґфрид".

Прага (487) 21·00 Скрипка.

Відень (516,3). 19·30 Концерт.

Мюнхен (533) 19·30 „Літайпе" опера Франкенштайна.

Будапешт (550). 19·10 Циганська капеля.

Москва (825) 19·00 Опера.

Ковно (1935) 22·55 Концерт.

Ленінград (1000) 19·30 Опера або оперетка.

Харків (1304). 20·30 Сучасна музика.

Париж (1725) 16·45 Концерт. 21·35 „Трубадур".

Середа 9-го.

Варшава (1411,7). 23·00 Музика до танців.

Познань (334,8). 23·00 Музика до танців.

Гельсінгсфорс (221,4) 18·45 Дуети.

Ляйпціґ (259) 20·00 Симфонічна орхестра.

Братислава (279) 16·30 Концерт.

Талін (296). 17·30 Військовий концерт.

Льондон (356,3). 21·35 Симфонічний концерт.

Гамбург (372) 19·00 „Севільський цирульник".

Берн (403). 20·00 „Ріґолетто".

Берлін (418). 19·30 Фортепян.

Стокгольм (436) 20·00 Симфонічний концерт.

Рим (441). 21·00 Квартет.

Лянгенберг (473) 20·00 Танці й пісні.

Прага (487). 20·00 Фільгармонія.

Міляно (501). 20·30 Легка музика.

Брюссель (509) 21·15 „Драгон де Віляр" опера Маяра.

Відень (516,3). 20·00 Камерний квартет.

Будапешт (550). 20·00 Тріо. 21·15 Квартет.

Москва (825). 20·30 Музично-літерат. вечір.

Ленінград (1000). 19·30 Музично-літер. вечір.

Париж (1725). 21·35 „Зиґфрид".

Подяка.

Дня 29. вересня ц. р. відпровадили ми в останнє на Личаківський цвинтар Нашого Одинокого Сина бл. п. Д-ра Михайла Ульванського, проф. українських середніх шкіл. Супроводжали нас в цім сумнім поході Приятелі і Знакомі, яким на цьому місці складаємо щиру подяку. Щире Спасибіг складаємо о. Д-ру Н. Фіґолеви, о. Галятови Миколі, о. Иосифові Кишакевичови, о. Бучацькому Олександрови і о. П. Хомину. Вп. Д-ру Корінцеви, Д-ру Чубатому Миколі, Учительським Зборам Торговельної Школи Тов. „Просвіта" і Семинара СС. Василіянок, Ученицям та Ученикам тих шкіл і всім, що віддали останню прислугу Нашому Синові. З окрема щиро дякуємо о. Д-ру Фіґолеви і проф. Березовському за надгробні промови, а проф. Гр. Гречухови за поміч в уладженню сумного обряду.

Омелян і Альдона
Родичі

664

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.